

УДК 336.71.078.3

Шиян Д. В.

Севастопольський інститут банківської справи УАБС НБУ

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ БАНКУ

У статті визначено місце критеріїв та показників ефективності в загальній системі оцінки ефективності фінансового моніторингу банку. Проаналізовано критерії ефективності внутрішньобанківського фінансового моніторингу. Обґрунтовано доцільність застосування певних критеріїв. Проведено деталізацію кожного критерію за допомогою визначених показників.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, ефективність, оцінка ефективності, критерії ефективності, показники ефективності.

Shyian D.

CRITERIA AND EFFICIENCY INDICES OF A BANK FINANCE MONITORING

The article ranks the criteria and efficiency indices in a general system of bank finance monitoring efficiency. The criteria of efficiency estimation of intra-bank finance monitoring have been analyzed and their expediency has been moved. Each criterion has been specified by means of defined indices.

Key words: financial monitoring, efficiency, evaluation, efficiency criteria, efficiency indices.

Шиян Д. В.

КРИТЕРИИ И ПОКАЗАТЕЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФИНАНСОВОГО МОНИТОРИНГА БАНКА

В статье определено место критериев и показателей эффективности в общей системе оценки эффективности финансового мониторинга банка. Проведен анализ критериев эффективности внутреннего финансового мониторинга банка. Обоснована целесообразность применения определенных критериев. Осуществлена детализация каждого критерия при помощи соответствующих им показателей.

Ключевые слова: финансовый мониторинг, эффективность, оценка эффективности, критерии эффективности, показатели эффективности.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Серед

Шиян Д. В.

багатьох проблем, пов'язаних зі здійсненням фінансового моніторингу, центральне місце посідає проблема ефективності. Організація і функціонування ефективної системи фінансового моніторингу у великій мірі визначає стан і результативність боротьби з відмиванням грошей, економічною злочинністю, розповсюдженням тіншового сектора, а отже – надійність кредитно-фінансової системи, інвестиційну привабливість країни і в цілому її економічну безпеку.

З точки зору універсальності найбільш привабливою для відмивання грошей є банківська система, що дозволяє оперувати значними сумами грошей, виконувати широкий спектр послуг досить швидко, а також має стійкі зв'язки з іноземними установами. Тому можна зазначити, що швидкість виявлення схем відмивання залежить від активної участі саме банків у процесі протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання організації системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму з використанням банківського сектору достатньо широко висвітлені в економічній літературі в працях зарубіжних учених (Г. Гереев, І. Одех, П. Ройтер і М. Труман, П. Шотт, І. Ющенко), та національних науковців (С. Дмитров, А. Єжов, В. Коваленко, М. Колдовський, О. Бережного та ін.). Проте найменш дослідженими залишаються питання забезпечення ефективності функціонування таких систем. Давались окремі рекомендації, спрямовані на підвищення дієвості фінансового моніторингу, які, безперечно, були правильними, але носили локальний характер, обмежувалися розглядом одного або декількох аспектів проблеми.

Розробкою показників, що характеризують ефективність контрольних заходів в цілому, займалися І. Белобжецький [1], Ф. Бутинець [2], Т. Гринь [3], П. Мاستикова [4], В. Хмельницький [3], Є. Шоріна [5] та ін. Проте проблема ефективності внутрішнього контролю до цього часу залишається гостро дискусійною як з теоретичної, так і з практичної позицій. По-перше, не завершено спір з приводу методологічної та економічної основ даної проблеми. По-друге, незрозумілими є критерії і показники для оцінки ефективності системи фінансового контролю

Спроба сформулювати систему критеріїв та показників оцінки ефективності внутрішнього контролю була зроблена Т. А. Бути-

нець [6]. Деякі показники цієї системи можна використовувати і для оцінки фінансового моніторингу, як специфічної форми фінансового контролю. Узагальнення методики визначення ефективності фінансового контролю, його окремих методів із виділенням переваг і недоліків представлено в роботі Н. Г. Виговської [7]. Власну методику оцінки ефективності внутрішнього контролю витрат пропонує Р. О. Костирко, в ній він визначає основні етапи проведення оцінки, критерії оцінки ефективності та метод проведення оцінки – анкетування [8].

Отже, не дивлячись на актуальність та практичне значення проблеми, системного підходу щодо розуміння сутності, змісту ефективності внутрішньобанківського фінансового моніторингу та розробки єдиної системи критеріїв та показників оцінки ефективності так і не було сформульовано.

Цілі статті. Метою статті є опис системи критеріїв та показників ефективності фінансового моніторингу банку.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Аналіз положень наукових досліджень у сфері ефективності фінансового контролю [1–8] формує уявлення про ефективність фінансового моніторингу в банку як ступінь відповідності результатів функціонування системи фінансового моніторингу в банку поставленій меті й витраченим при цьому ресурсам. Оскільки метою внутрішньобанківського фінансового моніторингу є запобігання та протидія використанню банку в процесі легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму, отримуємо наступне визначення: ефективність фінансового моніторингу в банку являє собою здатність системи фінансового моніторингу з найменшими витратами запобігати та протидіяти використанню банку в процесі легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

Визначення ступеня ефективності системи фінансового моніторингу відбувається в ході її оцінки. Аналіз досліджень науковців [9–10] дозволяє визначити оцінку ефективності фінансового моніторингу як процес, під час якого суб'єкт оцінки характеризує функціонування системи фінансового моніторингу з метою встановлення відповідності певним критеріям оцінювання.

За такого підходу до оцінки маємо можливість чіткого розмежування окремих елементів оцінки ефективності фінансового моніторингу банку, таких як:

- суб'єкти оцінки (особи, які здійснюють певні дії, пов'язані з оцінкою ефективності системи фінансового моніторингу);
- об'єкт оцінки (функціонування системи внутрішнього фінансового моніторингу, на яку спрямовані дії суб'єкта оцінки);
- предмет оцінки (критерії та показники ефективності системи фінансового моніторингу);
- процес оцінки (практична діяльність аудиторів; дії щодо встановлення відповідності функціонування об'єкта оцінки певним критеріям);
- підсистема забезпечення оцінки ефективності фінансового моніторингу (нормативно-правове, інформаційне, технічне та технологічне).

У ході дослідження детально розглянемо саме предмет оцінки: критерії та показники ефективності фінансового моніторингу.

У свою чергу, критерій (від грец. – criterion – засіб для думки) – ознака, на підставі якої проводиться оцінка, засіб перевірки, мірило оцінки, в теорії пізнання – ознака істинності або помилковості положення [11, с. 263]. Критерій є мірилом оцінки, особливою ознакою, властивістю або характерною межею, яка існує для оцінки явища на предмет його відповідності певним вимогам. Конкретними вимірниками цієї відповідності є показники. Згідно великого тлумачного словника сучасної української мови [12]: показник – це свідчення, доказ, ознака чогось; наочні дані про результати роботи, якогось процесу, дані про досягнення в чому-небудь; кількісна характеристика властивостей виробу; явище або подія, на підставі яких можна робити висновок про перебіг якого-небудь процесу. Отже, критерії оцінки ефективності мають відображати якісну характеристику її змісту, цілісний розвиток системи фінансового моніторингу, а її кількісне визначення здійснюється на основі показників.

Виходячи із зазначеного вище трактування ефективності, основними її критеріями є результативність, доцільність та економічність. Поняття ефективності фінансового моніторингу тісно пов'язане, споріднене з поняттям його результативності, оскільки

кінцевий результат, тобто сукупність об'єктивних наслідків моніторингу, – це головний критерій визначення його ефективності. Висновок відносно результативності робиться після співставлення результатів даного періоду та минулих періодів.

На думку багатьох науковців від критерію результативності невіддільний, але не зовсім співпадає з ним, критерій дієвості (дієвість – здатність вчиняти вплив), який відображає той позитивний вплив, який контроль здійснює на підконтрольний об'єкт [7; 13, с. 156]. Ми не можемо з цим не погодитись, тому зазначимо, що в даному контексті дієвість фінансового моніторингу полягає в здатності контролюючих суб'єктів фінансового моніторингу забезпечити своєчасне та повне виконання підконтрольним суб'єктом фінансового моніторингу (клієнтом банку) вимог, вказівок і рекомендацій.

Критерій доцільності полягає в тому, що функціонування системи фінансового моніторингу повинно запобігати та протидіяти використанню банку в процесі легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Крім того, витрати усіх ресурсів на функціонування системи фінансового моніторингу повинні бути якомога меншими, це твердження розкриває сутність критерію економічності.

Аналіз наукових досліджень з даної проблематики дозволяє виділити й інші критерії ефективності (табл. 1).

Таблиця 1

Критерії ефективності внутрішнього контролю

Критерій	Т.А. Бутинець [6]	Н.Г. Виговська [7]	В.П. Пантелєєв [13]	В.О. Шевчук [18]	В.Д. Андрєєв [19]	А.М. Садєкова [10]	Н.-С. М. Пінчук, Л.М. Буренко [20]
1	2	3	4	5	6	7	8
Результативність	+	+	+		+		
Дієвість	+	+	+		+		+
Економічність	+	+			+	+	+
Доцільність	+		+			+	+
Стратегічна спрямованість					+		+
Орієнтація на результат					+		

Продовж. табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8
Відповідність справі							
Свочасність					+	+	
Гнучкість					+		
Простота					+		
Емерджентність				+			
Атрибутивність				+			
Адресність				+			
Оптимальність				+			
Цільова спрямованість				+			
Внутрішня спрямованість				+			
Збалансованість				+			+
Рівень ризику					+		
Достовірність результату (точність)						+	
Кваліфікація кадрів							+

Автори наукових досліджень неоднозначно трактують критерії ефективності, що значно ускладнює їхнє остаточне виділення.

На нашу думку, про рівень ефективності системи фінансового моніторингу в банку може свідчити і ступінь дотримання принципів функціонування такої системи, оскільки принцип фінансового моніторингу являє собою правило, яким слід керуватися при здійсненні фінансового моніторингу. Аналіз поглядів науковців [10; 15–17] дозволив нам виділити наступні принципи фінансового моніторингу: законності; цільової спрямованості; гласності з обов’язковим дотриманням банківської або комерційної таємниці; дієвості; об’єктивності (незалежності контролюючих суб’єктів); компетентності; обов’язковості; всеосяжності та регулярності; системності та інтеграції; оптимальності та адаптивності (гнучкості); дотримання професійної етики; економічності; точності.

Таким чином, враховуючи вище наведене, можемо сформулювати перелік критеріїв ефективності системи фінансового моніторингу в банку. На нашу думку їх доцільно об’єднати в дві групи:

- базові (ті, що продиктовані визначенням ефективності): результативність, дієвість, доцільність, економічність (табл. 2);

- додаткові (ті, що виділяються виходячи із принципів фінансового моніторингу): законність, гласність, об'єктивність, компетентність, обов'язковість, всеосяжність і регулярність, системність і інтеграція, оптимальність та адаптивність, точність, дотримання професійної етики.

Таблиця 2

Характеристика базових критеріїв ефективності
фінансового моніторингу банку

Критерій	Характеристика
Результативність	здатність приносити позитивний результат, відносно більший в порівнянні з попередніми періодами
Дієвість	здатність контролюючих суб'єктів фінансового моніторингу забезпечити своєчасне та повне виконання підконтрольним суб'єктом фінансового моніторингу (клієнтом банку) вимог, вказівок і рекомендацій
Доцільність	здатність запобігати та протидіяти використанню банку в процесі легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму
Економічність	мінімізація усіх видів витрат на організацію та функціонування системи фінансового моніторингу

Такі базові критерії ефективності фінансового моніторингу, як результативність, дієвість, доцільність та економічність дозволяють судити про неї в загальній формі. Однак остаточний висновок щодо ефективності системи фінансового моніторингу є суб'єктивною думкою, що виникає з оцінки елементів системи фінансового моніторингу та їх ефективного функціонування. Тому поряд з додатковими критеріями, ефективність окремих елементів системи також може бути критеріями для визначення ефективності системи фінансового моніторингу в цілому. У даному випадку слід розробити систему критеріїв ефективності контролюючих суб'єктів, контрольних заходів, інформаційного, нормативно-методичного, технічного та технологічного забезпечення, управління ризиками легалізації доходів та фінансування тероризму.

Сформувавши систему критеріїв, наступним кроком оцінки ефективності є розробка показників, які давали б можливість зробити висновок про ефективність фінансового моніторингу за відповідним критерієм.

В межах даної статті зупинимося на узагальнених критеріях ефективності фінансового моніторингу та показниках, що характеризуватимуть їхнє кількісне вираження.

Показники відіграють подвійну роль: з одного боку, свідчать про рівень роботи контролюючих суб'єктів фінансового моніторингу, є основою оцінки їх роботи, а з іншого – допомагають спрямувати роботу, виявляти та усувати відхилення, що виникають. Показники завжди повинні містити в собі оцінку роботи, яку проводять контролюючі суб'єкти фінансового моніторингу і систематизуються у методику оцінки ефективності.

Проведений авторами [21] аналіз форм статистичної звітності банків, що подається до Національного банку України, дозволив сформулювати систему фінансових показників для оцінки ризиків використання банків у схемах відмивання кримінальних доходів.

Дана система включає 20 базових показників, які можуть бути скоректовані відповідно до змін чинного законодавства [21]:

- K1 – частка фінансових операцій, зареєстрованих за ознаками внутрішнього фінансового моніторингу;

- K2 – частка фінансових операцій, за якими прийнято рішення не надсилати інформацію Держфінмоніторингу;

- K3 – частка анульованих фінансових операцій до моменту надання інформації Держфінмоніторингу;

- K4 – частка фінансових операцій, щодо яких надходили файли про відмову від взяття на облік, від загальної кількості надісланих фінансових операцій;

- K5 – суми операцій з переказу іноземної валюти щодо операцій, сума яких для одного клієнта протягом операційного дня дорівнює або перевищує 50 000 дол. США, і країна переказу, віднесена Кабінетом Міністрів України до офшорних зон;

- K6 – суми переказів за кордон іноземної валюти «з іншою метою», які можуть здійснюватись без зовнішньоекономічного контракту та оплати за імпорту товарів «без ввезення на митну територію України»;

- K7 – суми переказів за кордон іноземної валюти з метою оплати імпорту товарів або послуг за умови, що країна переказу та країна бенефіціара різні;

- К8 – співвідношення розміру комісійного доходу від розрахунково-касового обслуговування клієнтів до загальної кількості клієнтів банку, які здійснювали протягом звітного періоду операції за власною ініціативою;

- К9 – середньомісячна сума видачі на одного «працюючого» клієнта банку – фізичну особу готівкової іноземної валюти (долари, євро);

- К10 – середньомісячна сума видачі на одного «працюючого» клієнта банку – фізичну особу валюти під час здійснення валюто обмінних операцій (долари, євро);

- К11 – середньомісячна сума зарахування іноземної валюти для зарахування на рахунки фізичних осіб на одного «працюючого» клієнта банку – фізичну особу (долари, євро);

- К12 – частка зняття готівкових коштів з рахунків фізичних осіб (символ 55) від надходжень готівкових коштів на рахунки за вкладами фізичних осіб (символ 16);

- К13 – частка видачі готівкових коштів за вкладами фізичних осіб (символ 55) від суми надходжень безготівкових коштів за символом 88;

- К14 – частка коштів фізичних осіб, переказаних у безготівковому вигляді (символ 95), від суми готівкових надходжень за вкладами фізичних осіб (символ 16);

- К15 – частка коштів фізичних осіб, переказаних у безготівковому вигляді (символ 95), від суми безготівкових надходжень на рахунки фізичних осіб (символ 88);

- К16 – частка видатків по символах 46, 55, 61 на одного «працюючого» клієнта банку;

- К17 – кількість порушень, виявлених за результатами останньої інспекційної перевірки НБУ / ТУ НБУ та/або камерального розгляду відповідних матеріалів (зокрема у структурних підрозділах банку, якщо виїзна перевірка не проводилась взагалі або протягом значного періоду, наприклад, більше 2 років);

- К18 – обсяг штрафів, сплачених як заходи впливу за виявлені НБУ / ТУ НБУ порушення (за обраний період);

- K19 – кількість порушень, виявлених службою внутрішнього аудиту банку;

- K20 – кількість випадків, в яких посадову особу банку було визнано винною у вчиненні адміністративного правопорушення, відповідно до складених ДКФМ, за ст. 166-9 КУпАП (за обраний період).

Кожен з вищенаведених показників відображує певний аспект діяльності у виявленні фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з реалізацією схем щодо легалізації коштів, та оцінки внутрішніх ризиків використання послуг банків або їх структурних одиниць з метою відмивання кримінальних доходів. Відповідно можна зазначити, що кожен з наведених показників може характеризувати той чи інший критерій ефективності.

Виходячи з цього, пропонуємо згрупувати зазначені показники відповідно до наведених вище критеріїв ефективності:

- I група – коефіцієнти, які характеризують ефективність функціонування системи фінансового моніторингу з точки зору результативності. До показників цієї групи слід віднести наступні: K1, K17–K20;

- II група – показники, аналіз яких дає можливість зробити висновок про ступінь доцільності фінансового моніторингу. До цієї групи віднесемо показники K5–K16;

- III група – показники, що визначають дієвість системи фінансового моніторингу. Показниками даної групи є показники K2–K4.

Показник K1 дозволяє певною мірою оцінити результативність здійснення банком внутрішнього фінансового моніторингу. Відсутність у банку протягом певного періоду зареєстрованих фінансових операцій за ознаками внутрішнього фінансового моніторингу (далі – ВФМ) може свідчити, зокрема, про недбале чи умисне ігнорування банком практичної необхідності здійснення моніторингу фінансових операцій за ознаками ВФМ, а отже – низьку результативність фінансового моніторингу. І навпаки, досить значна частка фінансових операцій, внесених до відповідного реєстру за ознаками ВФМ, може вказувати на формальність здійснення ВФМ – тобто необгрунтоване віднесення всіх фінансових операцій до таких, що мають ознаки ВФМ.

Показники K17–K20, свідчать про кількість виявлених у ході останньої інспекційної перевірки Національного банку України порушень банком законодавства України у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму в розрізі конкретних нормативно-правових актів. При цьому слід зазначити, що результативність фінансового моніторингу знаходиться у зворотній залежності від кількості вищезазначених порушень.

Показники K5–K7 можуть слугувати індикаторами залучення банку або його окремих підрозділів до легалізації коштів через зовнішньоекономічні операції, зокрема переказ валюти за кордон. Показники K8–K11 характеризують певною мірою інтенсивність роботи клієнтів, які мають відкриті рахунки в банку, зокрема, з огляду на операції зі зняття готівкових коштів у національній та іноземних валютах, а також щодо здійснення фізичними особами валютнообмінних операцій. Показники K12–K17 характеризують ступінь доцільності фінансового моніторингу через аналіз проблеми конвертації коштів у готівку та ухилення клієнтами банків від сплати податків.

Рівень дієвості фінансового моніторингу визначають показники K2–K4. Зокрема показник K2 характеризує якість вжитих банком заходів щодо з'ясування суті та мети проведення клієнтом фінансової операції, яка стала об'єктом ВФМ. Критичні значення даного показника можуть свідчити про недостатність чи неналежність вищевказаних заходів. Показник K3 дозволяє з'ясувати, наскільки ефективно здійснюється виявлення та реєстрація фінансових операцій. Коефіцієнт K4 характеризує певною мірою рівень кваліфікації кадрів.

Як бачимо, серед зазначених показників відсутні ті, що можуть надати інформацію про ефективність фінансового моніторингу з точки зору економічності. В даному випадку пропонуємо використовувати показник, що характеризуватиме частку витрат банку на утримання служби фінансового моніторингу у загальному обсязі адміністративних та інших операційних витрат. Порівнюючи цей показник з показниками витратності інших напрямків діяльності можна робити висновок про економічність фінансового моніторингу та можливі шляхи підвищення її рівня. Аналогічне інформаційне навантаження може нести і показник, що визначатиме частку штрафів,

спланиваних як заходи впливу за виявлені НБУ / ТУ НБУ порушення (за обраний період) у загальному обсязі адміністративних та інших операційних витрат.

Висновки. Таким чином, зазначимо, що одним з найважливіших елементів системи оцінки ефективності фінансового моніторингу в банку є критерії та показники ефективності, що і складають предмет оцінки.

Критерії ефективності фінансового моніторингу доцільно об'єднати в дві групи. До базових критеріїв, які містяться у самому визначенні ефективності, слід віднести: результативність, дієвість, доцільність, економічність. Додаткові критерії можна виділити виходячи із принципів фінансового моніторингу, зокрема такі: законність, гласність, об'єктивність, компетентність, обов'язковість, всеосяжність і регулярність, системність і інтеграція, оптимальність та адаптивність, точність, дотримання професійної етики. Ефективність фінансового моніторингу банку за різними критеріями визначається за допомогою аналізу ряду відповідних показників.

Базові критерії ефективності фінансового моніторингу дозволяють судити про неї в загальній формі. Остаточний висновок щодо ефективності системи фінансового моніторингу дасть можливість зробити аналіз додаткових критеріїв ефективності. Поряд із цим ефективність окремих елементів системи також може слугувати критеріями (в даному випадку частковими) для визначення ефективності системи фінансового моніторингу в цілому. Необхідність виділення та дослідження показників ефективності фінансового моніторингу за додатковими та частковими критеріями і визначає перспективи подальших досліджень.

1. Белобжецкий И. А. Финансово-хозяйственный контроль в управлении экономикой / И. А. Белобжецкий. – М.: Финансы, 1979. – 160 с.
2. Бутынец Ф.Ф. Основы ревизии в сельскохозяйственных предприятиях / Ф. Ф. Бутынец. – М.: Статистика, 1979. – 143 с.
3. Хмельницкий В. А., Гринь Т. А. Критерии и показатели оценки эффективности финансово-хозяйственного контроля и направления ее повышения в современных условиях / В. А. Хмельницкий, Т.А. Гринь // Бухгалтерский учет и анализ. – 2008. – №5. – С. 8–11.
4. Мاستиков П. Икономически ефект и икономическа ефективност в селското стопанство / П. Мاستиков. – С.: Земиздат, 1960. – С. 9.

5. Шорина Е. В. Контроль за деятельностью органов государственного управления в СССР / Е. В. Шорина. – М.: Наука, 1981. – 304 с.
6. Бутинець Т. А. Ефективність господарського контролю: проблеми визначення / Т. А. Бутинець // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 2 (56). – С. 10–18.
7. Виговська Н. Г. Розвиток методичних основ ефективності внутрішнього фінансового контролю / Н. Г. Виговська // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Серія «Фінанси та кредит». – 2011. – № 1. – С. 23–31.
8. Костирко Р. О. Оцінка ефективності внутрішнього контролю в управлінні витратами підприємства / Р. О. Костирко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/econ/2009_4/28.pdf
9. Дмитренко І. М., Борисенко М. В. Методика аудиторської оцінки якості функціонування системи внутрішнього контролю підприємств-клієнтів / І. М. Дмитренко, М. В. Борисенко // Аудитор України. – 2004. – № 18. – С. 17–22.
10. Садекова А. М. Аудиторська оцінка ефективності бухгалтерського контролю: Автореферат дис... к.е.н. ОДЕУ / А. М. Садекова. – Одеса. – 2007. – 17 с.
11. Економічна енциклопедія. У 3 т. Т. 2 / Ред. кол.: Ф. В. Мочерний (відп. ред) [та ін.]. – К.: Академія, 2001. – 848 с.
12. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с.
13. Пантелєєв В. П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація: монографія / В. П. Пантелєєв // Держ. акад. статистики, обліку та аудиту. – К.: Інформ. аналіт. агентство, 2008. – 491 с.
14. Белік В. Д. Критерії оцінки якості діяльності суб'єктів внутрішнього контролю / В. Д. Белік // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 2 (56). – С. 25–27.
15. Куришко О. О. Принципи системи фінансового моніторингу / О. О. Куришко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dspace.uabs.edu.ua/handle/123456789/6433
16. Буткевич С. А. Щодо вдосконалення системи первинного фінансового моніторингу (організаційно-правові аспекти) / С. А. Буткевич // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vkhnvvs/2009_44/VV-44/VV-44_24.pdf
17. Гацуленко Л. В., Дерій В. А., Коцупатрій М. М. Державний фінансовий контроль: навч. посібн. / Л. В. Гацуленко, В. А. Дерій, М. М. Коцупатрій. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 424 с.
18. Шевчук В. О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (проблеми теорії, організації, методології): монографія / В. О. Шевчук. – К.: КДТЕУ, 1998. – 371 с.
19. Андреев В. Д. Практический аудит: справ. пособ. / В. Д. Андреев. – М.: Экономика, 1994. – 366 с.
20. Пінчук Н.-С. М., Буренко Л. М. Ефективність методів контролю контрольно-ревізійної служби України / Н.-С. М. Пінчук, Л. М. Буренко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Suek/2011_3/Pinchuk.pdf

21. Оцінка та управління ризиком використання послуг для легалізації кримінальних доходів або фінансування тероризму в комерційному банку: монографія / За заг. ред. О. М. Бережного; [С. О. Дмитров, О. В. Меренкова, Т. А. Медвідь, О. М. Ващенко]. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 114 с.

УДК 336.5.02

Ющишина Л. О., к.е.н., доцент

Волинський національний університет імені Лесі Українки

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД АНАЛІЗУ ВИТРАТ

У статті розглянуто основні положення та методичні підходи до аналізу витрат, проведено класифікацію його видів, визначено етапи реалізації системного аналізу витрат, запропоновано організаційно-інформаційну (логічну) модель аналізу витрат підприємства.

Ключові слова: аналіз, витрати, етапи реалізації системного аналізу, модель аналізу витрат підприємства.

Yushchyshyna L.

SYSTEMS APPROACH TO PROCESS OF FORMATION OF METHODIC GROUNDS TO COST ANALYSIS

The article basic positions and methodical approaches are considered to the analysis of cost, classification of types of analysis of cost is conducted, the implementation phases of systems analysis of cost are definite, and the organizational-informative (logical) model of analysis of cost for enterprises is offered.

Key words: analysis, cost, implementation phases of systems analysis, model of analysis of cost for enterprises.

Ющишина Л. А.

СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД К ПРОЦЕССУ ФОРМИРОВАНИЯ МЕТОДИЧЕСКИХ ПРИНЦИПОВ АНАЛИЗА РАСХОДОВ

В статье рассмотрены основные положения и методические подходы к анализу расходов, проведена классификация его видов, определенно этапы реализации системного анализа расходов, предложено организационно информационную (логическую) модель анализа расходов предприятия.

Ющишина Л. О.